כתיבה: נעם בוטוש, כלכלן | אישור: עמי צדיק, מנהל המחלקה לפיקוח תקציבי
תאריך: י"ב בסיוון תשפ"ה, 8 ביוני 2025

נתונים על יתרות עו"ש, פיקדונות וריביות

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת הכלכלה ב-10 ביוני 2025 בהצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – ריבית על יתרת זכות), התשפ"ג–2023. במסמך מוצגים נתונים על יתרת הפיקדונות וחשבונות העו"ש ועל הריבית שלהם. עוד מוצג במסמך ניתוח של שיעור התמסורת על הפיקדונות ובסופו מובא תיאור של הצעת החוק.

1. יתרות פיקדונות וחשבונות עו"ש

בתרשים 1 להלן מוצגות היתרות בפיקדונות הציבור בשנים 2016–2024.

תרשים 1: יתרת פיקדונות הציבור במערכת הבנקאית (בטריליוני ש"ח, בסוף התקופה)[1]

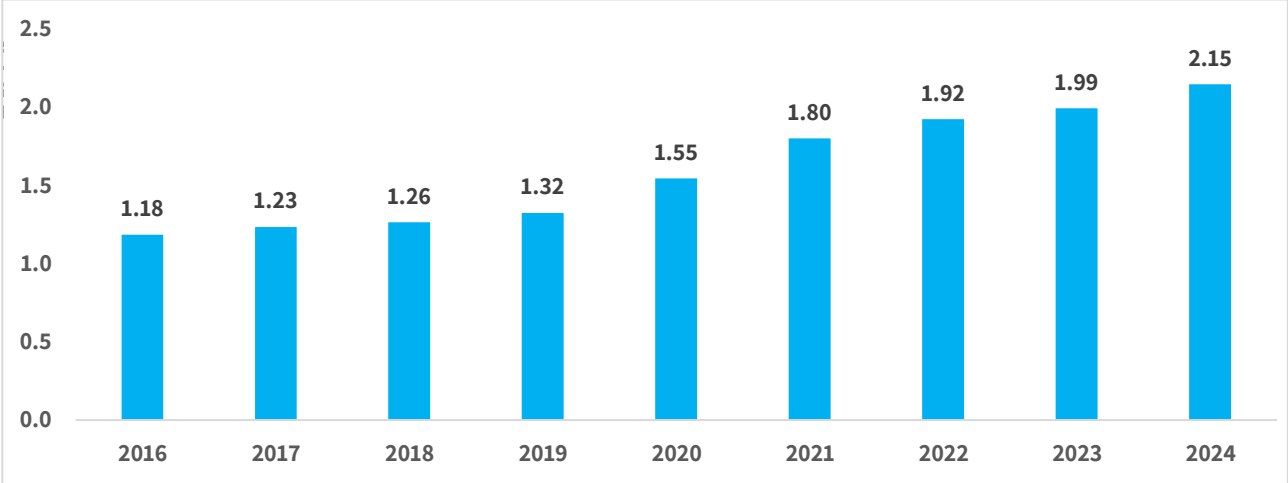

אפשר לראות בתרשים שבסוף 2024 יתרת פיקדונות הציבור במערכת הבנקאית הייתה **כ-2.15 טריליון ש"ח** – גידול של כ-**81%** בהשוואה לסוף 2016. עיקר הגידול, כ-**45%**, חל בשנים 2019–2022, והיה בעיקר בגין גידול בפיקדונות שאינם נושאי ריבית, כלומר ביתרות עו"ש. אלה הגורמים העיקריים לגידול ביתרת הפיקדונות:[2]

- החשש של הציבור מהפסדים בשוק ההון ובעקבות זאת הסטה של כספים מאפיק זה לכספים נזילים. בשנת 2020 נרשמו פדיונות ניכרים של קרנות נאמנות.
- במהלך משבר הקורונה הממשלה הגדילה מאוד את הוצאותיה לצורך תמיכה במשקי בית ועסקים. כספים אלה הגדילו את סכומי הכסף הנזילים שלהם, המשתקפים בחשבונות עו"ש (שהם חלק מהפיקדונות).
- במהלך משבר הקורונה פעל בנק ישראל להגדלת הנזילות במשק באמצעות רכישת אג"ח ממשלתיות בשוק המשני, ואף באמצעות רכישת יתרות מט"ח והלוואות מוניטריות.

[1] בנק ישראל, פיקדונות הציבור – הפעילות בישראל, עודכן: 21 בנובמבר 2024. כולל משקי הבית, לקוחות עסקיים ותושבי חוץ.

[2] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2020, מאי 2021, עמ' 107–111.

פיקדונות הציבור נחלקים לשני סוגים עיקריים: **פיקדונות לזמן קצוב** – תוכניות פיקדון לזמן מוגדר מראש: שבועי, חודשי, חודשים אחדים ושנים אחדות; **פיקדונות עו"ש** – כספים שנמצאים בחשבונות העובר ושב של הציבור והם זמינים לו מיידית. פיקדונות אלו עשויים להיות פיקדונות נושאי ריבית ופיקדונות שאינם נושאי ריבית (על כך מפורט בהמשך).

בתרשים 2 מוצגות יתרות פיקדונות העו"ש והפיקדונות לזמן קצוב של תושבי ישראל, שאינם צמודי מדד.

תרשים 2: יתרות פיקדונות העו"ש והפיקדונות לזמן קצוב (במיליארדי ש"ח, תושבי ישראל, לא צמוד)[3]

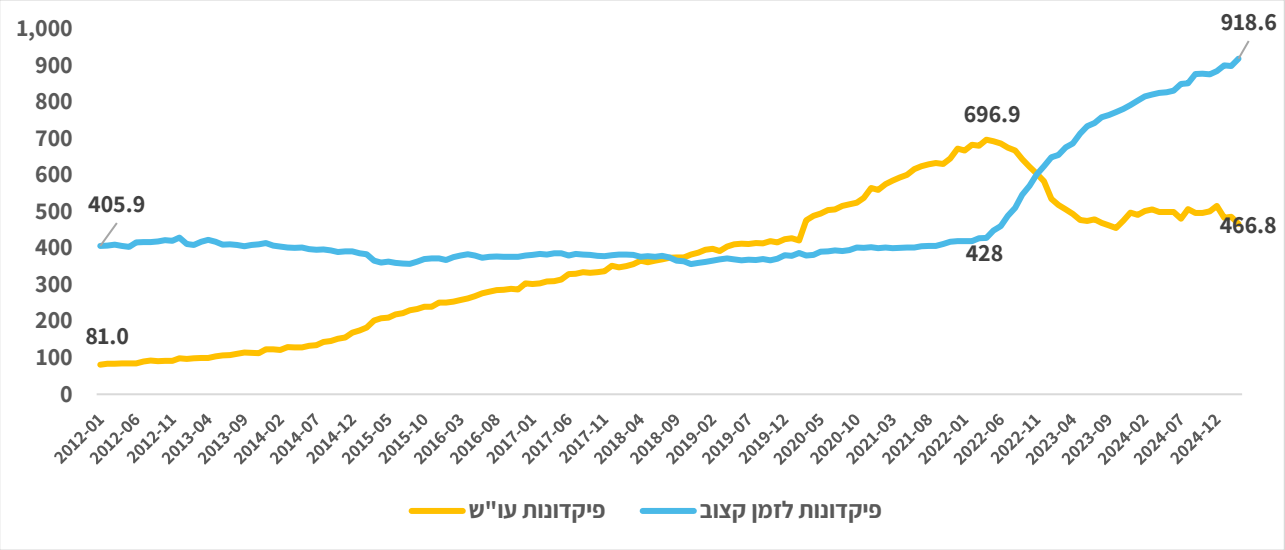

בתרשים אפשר לראות את הנתונים האלה:

- עד תחילת שנת 2022 יתרת **הפיקדונות לזמן קצוב** נשארה ברמה דומה לאורך השנים (כ-400 מיליארד ש"ח)– **כ-428 מיליארד ש"ח** באפריל 2022. בחודש זה החלה מגמת עלייה מתמשכת בפיקדונות לזמן קצוב, בעקבות עליית ריבית בנק ישראל, שהובילה לעלייה בריבית המשולמת על פיקדונות. עם זאת, הריבית על הפיקדונות למשקי הבית לא עלתה בצורה מלאה כמו ריבית בנק ישראל (כפי שמוצג בפרק 3 להלן), וייתכן שהדבר מקטין את הכדאיות של הציבור להסיט כספים מהעו"ש (שברובו הגדול אינו נושא ריבית) לפיקדונות נושאי ריבית. נכון למרץ 2025 יתרת הפיקדונות לזמן קצוב היא כ-**919 מיליארד ש"ח** – גידול של **115%** לעומת אפריל 2022.
- יתרת **פיקדונות העו"ש** עלתה בצורה מתונה לאורך השנים עד לתחילת שנת 2020. משנה זו, כפי שהוסבר לעיל – עקב הרצון לנזילות בזמן משבר הקורונה ופדיונות של קרנות נאמנות – חלה עלייה חדה ביתרות העו"ש של הציבור, ובאפריל 2022 הן הגיעו לשיא של כ-**697 מיליארד ש"ח** – גידול של **63%** מינואר 2020. באותו חודש החלה ירידה ביתרת פיקדונות העו"ש של הציבור (בהתאם לעליית ריבית בנק ישראל), והיא נמשכה עד אוקטובר 2023 – כ-**455 מיליארד ש"ח**. מאותו חודש (תחילת מלחמת חרבות ברזל) חלה התמתנות בשיעור הגידול של

[3] בנק ישראל, סך הכספים שהציבור מחזיק בחשבונות עובר ושב ובפיקדונות בנקאיים, ספטמבר 2024.

פיקדונות נושאי ריבית, ייתכן שבעקבות חוסר הוודאות הכלכלית וההעדפה של הציבור להחזיק כסף נזיל בזמן מלחמה.[4] נכון למרץ 2025 יתרת פיקדונות העו"ש היא כ-**467 מיליארד ש"ח**.

מניתוח שערכה חטיבת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל (להלן: הפיקוח על הבנקים) בנושא יתרות העו"ש של משקי הבית עולים הדברים הללו:[5]

- כ-**76%** מהחשבונות של משקי בית מחזיקים ביתרת עו"ש של עד 30,000 ש"ח, שהן כ-**13%** מסך יתרות העו"ש. חשבונות משקי הבית שיש להם יתרת עו"ש של יותר מ-100 אלף ש"ח הם **8.6%** ממספר החשבונות אך הם כ-**63%** מסך יתרות העו"ש. כלומר, מספר חשבונות קטן מחזיק במרבית יתרות העו"ש של משקי הבית.
- היתרה **הממוצעת** של סך יתרות העו"ש היא כ-35,000 ש"ח והיא גבוהה באופן ניכר מהיתרה **החציונית**, בשל מספר חשבונות נמוך שיש בהם יתרת זכות גבוהה מאוד.

הפיקדונות הם מקורות ההון העיקריים של המערכת הבנקאית, וככל שהריבית עליהם נמוכה יותר (או אפסית, במקרה של רוב חשבונות העו"ש) עלות מקורות ההון של המערכת הבנקאית נמוכה יותר והגופים החוץ-בנקאיים מתקשים להתחרות בה במתן אשראי.[6]

2. ריבית על פיקדונות ויתרות עו"ש

בתרשים 3 להלן מוצגת הריבית הממוצעת על פיקדונות לזמן קצוב לפי מגזרי פעילות, בינואר 2022 (טרם עליית ריבית בנק ישראל) ובאפריל 2025.

תרשים 3: הריבית הממוצעת על פיקדונות לזמן קצוב, לפי מגזרי פעילות (באחוזים)[7]

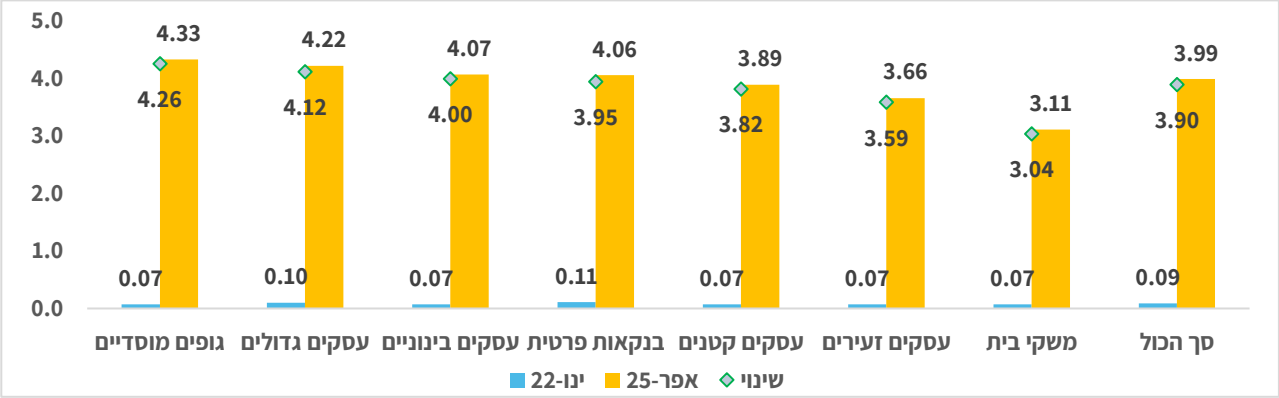

בתרשים אפשר לראות כי באפריל 2025 הריבית הממוצעת על פיקדונות לזמן קצוב הייתה **3.99%**, לעומת **0.09%** בינואר 2022 – עלייה של **3.9 נקודות האחוז**. בחינה של השינוי בריבית הממוצעת על הפיקדונות לפי מגזרי פעילות מראה כי הריבית על הפיקדונות למשקי הבית היא הנמוכה ביותר: **3.11%**, וגם העלייה בריבית זו הייתה הנמוכה ביותר: **3 נקודות האחוז**. הריבית על פיקדונות של עסקים גדולים ושל גופים מוסדיים היא הגבוהה ביותר: **4.22%** ו-

[4] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות בישראל - שנת 2023, מאי 2024, עמ' 56.

[5] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2024, מאי 2025, עמ' 50-51.

[6] להרחבה: נעם בוטוש, ניתוח עלות מקורות ההון של בנקים ושל גופים חוץ-בנקאיים, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מאי 2023.

[7] בנק ישראל, פיקדונות, ביצועים וריביות, פיקדונות לזמן קצוב שנתקבלו במהלך החודש לפי מגזרי פעילות – מגזר לא צמוד, אוגוסט 2024.

4.33% בהתאמה, וגם השינוי בריביות במגזרים אלו היה הגדול ביותר – 4.12 נקודות האחוז ו-4.26 נקודות האחוז בהתאמה. מנתונים אלו אפשר ללמוד כי **התמסורת של ריבית בנק ישראל אל פיקדונות הציבור למשקי הבית נמוכה יותר מאשר לעסקים גדולים** (בפרק 3 להלן מובאת הרחבה בנושא התמסורת).

בתרשים 4 להלן מוצגת הריבית הממוצעת של כלל מערכת הבנקאות על פיקדונות חדשים בריבית משתנה שהופקדו באפריל 2025.

תרשים 4: הריבית הממוצעת על פיקדונות בריבית משתנה (אפריל 2025)[8]

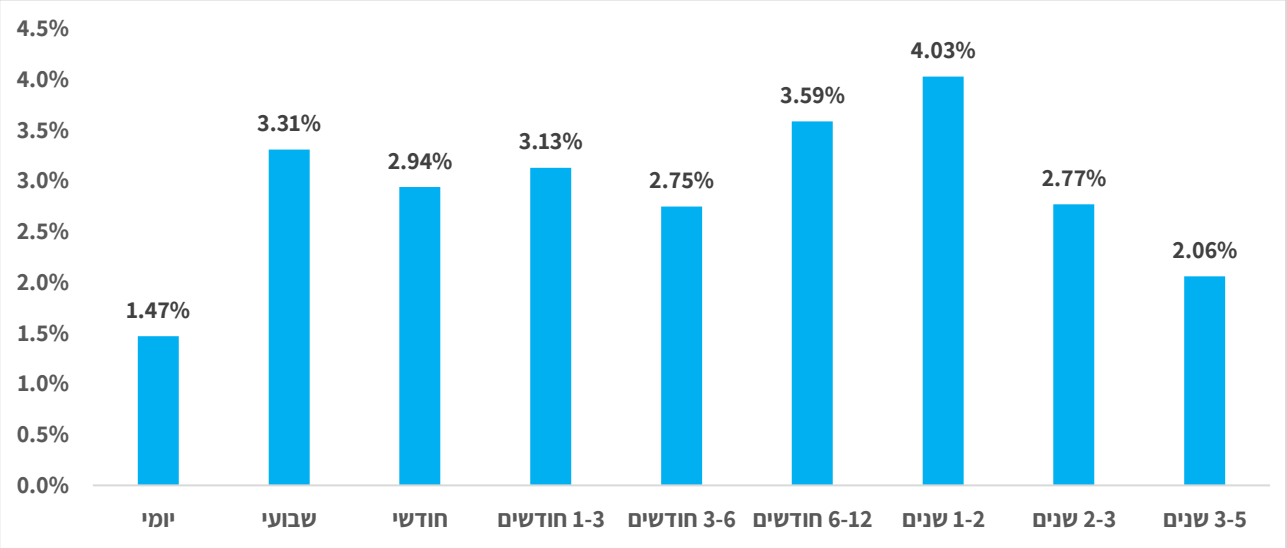

בתרשים אפשר לראות כי יש פערים ניכרים בשיעור הריבית המשולמת על פיקדונות לפי משך התקופה של הפיקדון. הריבית הממוצעת על פיקדון יומי היא **1.47%** לעומת ריבית על פיקדון שבועי של **3.31%**. הריבית הגבוהה ביותר היא על פיקדונות לתקופה של בין שנה לשנתיים – **4.03%**, והריבית על פיקדונות למשך זמן ארוך יותר נמוכה באופן ניכר: **2.06%**. ייתכן כי נתון זה נובע מציפיות השוק להורדת ריבית ניכרת בטווח הזמן הבינוני.

מנתוני בנק ישראל עולה כי נכון למרץ 2025 ביתרות העו"ש של משקי הבית יש כ-**228 מיליארד ש"ח**. מתוך סכום זה **92.4%** הן יתרות עו"ש שאינן נושאות ריבית כלל, כלומר **כ-211 מיליארד ש"ח מכספי משקי בית אינם נושאי ריבית בעבור הלקוחות**. בעבור פיקדונות עו"ש נושאי ריבית, משולמת ריבית ממוצעת של **0.7%** ועל **כלל יתרות העו"ש** (נושאות ריבית ושאינן נושאות ריבית) **משולמת ריבית ממוצעת של 0.1% לכלל לקוחות משקי הבית של מערכת הבנקאות**.[9]

3. תמסורת עליית ריבית בנק ישראל לריבית הפיקדונות

השפעת השינוי בריבית בנק ישראל על השינוי בריבית על הפיקדונות או על האשראי נקראת **תמסורת**. שיעור התמסורת מחושב כיחס בין השינוי בריבית הפיקדונות בנקודות האחוז לבין השינוי בריבית בנק ישראל בנקודות האחוז בתקופה מסוימת. בפרק זה, שיעור התמסורת מחושב כשינוי בין החודש המוצג לבין חודש הבסיס – **מרץ**

[8] בנק ישראל, דשבורד ריביות, פיקדונות, אפריל 2025.

[9] בנק ישראל, השוואת ריביות על פיקדונות ועל אשראי, ריבית עובר ושב (זכות), מרץ 2025.

2022 – שהוא החודש שקדם לתחילת עליית ריבית בנק ישראל. בתרשים 5 להלן מוצג שיעור התמסורת לפיקדונות לפי מגזרי פעילות, בתקופה שבין אפריל 2022 למרץ 2024.

תרשים 5: שיעור התמסורת לפיקדונות לפי מגזרי פעילות (אפריל 2022 עד מרץ 2024)[10]

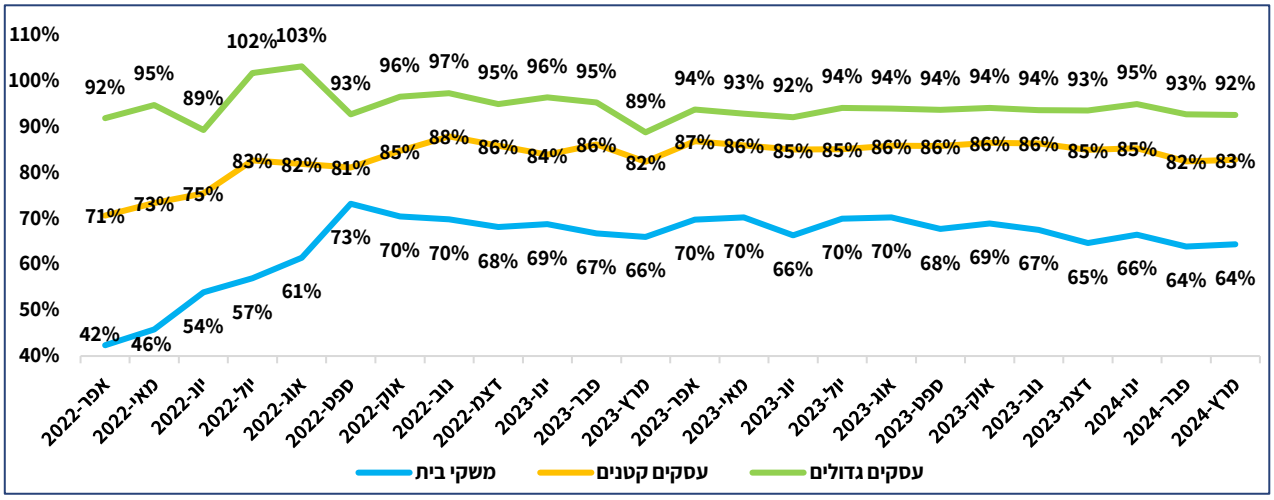

בתרשים אפשר לראות כי חלה עלייה עקיבה בשיעור התמסורת בכל המגזרים, והוא התייצב החל מהרבעון האחרון של 2022. עם זאת, במגזר משקי הבית שיעור התמסורת באפריל 2022 היה נמוך – 42%, ונדרש זמן עד שהוא התייצב על כ-70% בסוף 2022. נוסף על כך, נכון לתחילת שנת 2024, **שיעור התמסורת במגזר משקי הבית, 64%, נמוך משיעור התמסורת אצל עסקים קטנים וגדולים – 83% ו-92% בהתאמה**.

בתרשים 6 להלן מוצג שיעור התמסורת של פיקדונות משקי בית, לפי סוג הריבית.

תרשים 6: שיעור התמסורת של פיקדונות משקי בית, לפי סוג הריבית (פיקדונות בש"ח, לא צמודים)[11]

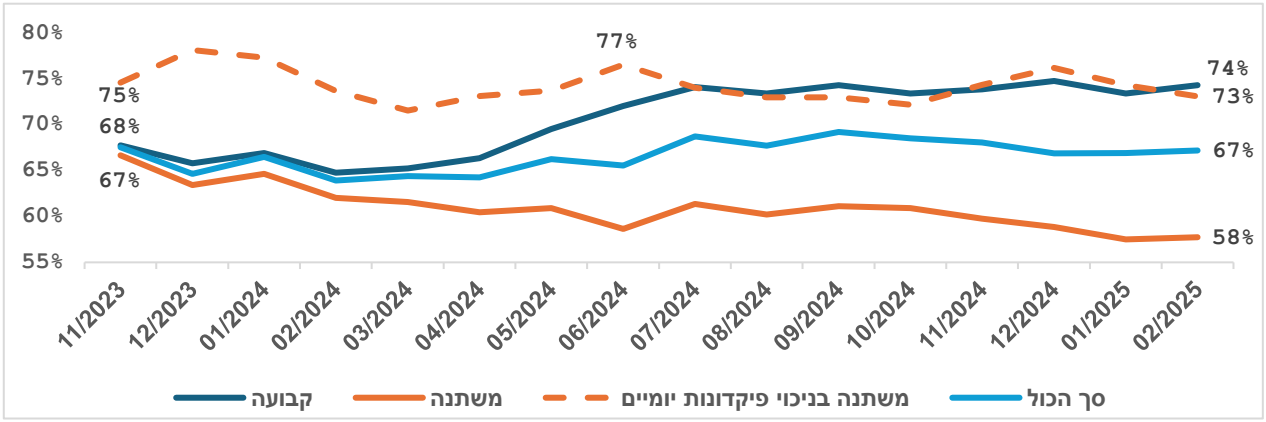

מהתרשים אפשר ללמוד את הדברים הללו:

[10] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות בישראל – שנת 2023, מאי 2024, עמ' 54.

[11] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2024, מאי 2025, עמ' 73.

- שיעור התמסורת של פיקדונות משקי הבית בסוף 2023 היה **68%** – השיעור היה דומה לרמה שחלה לאורך כל התקופה, והיה נמוך באופן ניכר משיעור התמסורת במגזר העסקי שהיה **89%** (ממוצע משוקלל של כלל מגזרי הפעילות העסקית).[12]
- בחינה של שיעור התמסורת לפי **סוג הריבית** מראה כי בסוף 2023 שיעור התמסורת לפיקדונות בריבית קבועה היה **דומה** לשיעור זה בריבית משתנה – ייתכן והדבר קרה בשל חוסר ודאות של השוק בדבר תוואי ריבית בנק ישראל הצפוי בשנת 2024. בשנת 2024 חלה התבדרות בין שיעורי התמסורת, כך שהשיעור על פיקדונות בריבית קבועה עלה לכ-**74%** בעוד ששיעור התמסורת בפיקדונות בריבית משתנה ירד ל-**58%** נכון לפברואר 2025.
- לפי בנק ישראל, ירידה זו נבעה בעיקר מהירידה בתמסורת לריבית הפיקדונות **היומיים**, שכן הם מתומחרים בריבית נמוכה יותר, מכיוון שהם מאפשרים ללקוח נזילות מיידית בעת משיכתם, ולכן הבנקים יש יכולת מצומצמת להסתמך עליהם כמקור יציב למתן אשראי. פיקדונות אלה הם חלק ניכר מכלל הפיקדונות בריבית משתנה, ולכן חלה ירידה בכלל שיעור התמסורת של פיקדונות בריבית משתנה.[13] **בניכוי פיקדונות יומיים**, שיעור התמסורת של פיקדונות בריבית משתנה היה זהה כמעט לשיעור בריבית קבועה: 73% ו-74% בהתאמה.

לפי סקירות שהוכנו על ידי הפיקוח על הבנקים, הפערים בין מגזרי הפעילות עשויים להיות מוסברים על ידי כמה גורמים:[14]

- **תקופת זמן הפיקדון**: הבנקים מציעים פיקדונות לטווחי זמן שונים, מפיקדונות יומיים ועד לפיקדונות לתקופות ארוכות. האשראי שהבנק מעמיד הוא בדרך כלל לתקופות זמן ארוכות (למשל משכנתה), ולכן פיקדונות לטווחי זמן ארוכים יותר נחשבים יציבים יותר לבנק כמקור למתן אשראי, ומשום כך הריבית על פיקדונות לתקופות ארוכות גבוהה יותר, בדרך כלל, בהשוואה לריבית על פיקדונות לתקופות קצרות.
- **סוג הלקוח**: לקוחות שיש להם כוח מיקוח גדול יותר מול הבנק יוכלו לקבל תנאים טובים יותר לפיקדונות שהם מפקידים. דבר זה נובע הן מכך שללקוח גדול, למשל לקוח עסקי, יש סל פעילות נרחב מול הבנק, והן מכך שסכום הפיקדונות שלו בבנק גבוה יותר מסכום פיקדון של משקי בית. נוסף על כך, ללקוחות מתוחכמים יותר יש יכולת טובה יותר להשוות מחירים ובכך להשיג ריבית גבוהה יותר על פיקדונות. בשנת 2023 סכומי הפיקדונות של משקי הבית היו כ-16% מסך פיקדונות הציבור[15], ומשקלם ממספר הפיקדונות היה כ-79%; כלומר, **סכום פיקדון ממוצע של משק בית נמוך במידה ניכרת מפיקדון ממוצע של לקוח עסקי**, וזה עשוי להסביר את הפער בשיעור התמסורת.
- **סוג הריבית של הפיקדון**: בפיקדונות בריבית קבועה הבנק חשוף לסיכון מבחינת הריבית, מכיוון שבפיקדון זה הריבית קבועה לכל אורך התקופה גם אם חלה ירידה ניכרת בריבית בנק ישראל, ולכן ייתכן שיחולו שינויים

[12] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2024, מאי 2025, עמ' 69.

[13] שם, עמ' 68–73.

[14] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות בישראל – שנת 2023, מאי 2024, עמ' 53–56; סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2024, מאי 2025, עמ' 70.

[15] התנועה בפיקדונות, לא היתרות כפי שהוצגו לעיל.

בתמסורת בפיקדונות אלו, גם אם לא חל שינוי בריבית בנק ישראל בפועל, בעקבות ציפיות השוק באשר לתוואי הריבית.

כאמור לעיל, תקופת הפיקדון עשויה להשפיע על הריבית ועל שיעור התמסורת. לפי הסקירה של הפיקוח על הבנקים, בממוצע בשנת 2023, לפחות מחצית מביצועי הפיקדונות של המגזר העסקי היו לטווח זמן קצר – עד חודש – ואילו כשני שלישים מהפיקדונות של משקי הבית היו לתקופה ארוכה יותר, של יותר מחודש.[16] כלומר, **דווקא מגזר משקי הבית מתאפיין בפיקדונות לזמן ארוך יותר, שאמורים להניב ריבית גבוהה יותר** בשל הוודאות שהם מייצרים לבנקים בהעמדת אשראי.

בתרשים 7 להלן מוצג שיעור התמסורת הממוצע בשנת 2023 לפי מגזרי פעילות ולפי תקופת פיקדון.

תרשים 7: שיעור התמסורת לפיקדונות לפי מגזרי פעילות ותקופת פיקדון (ממוצע 2023)[17]

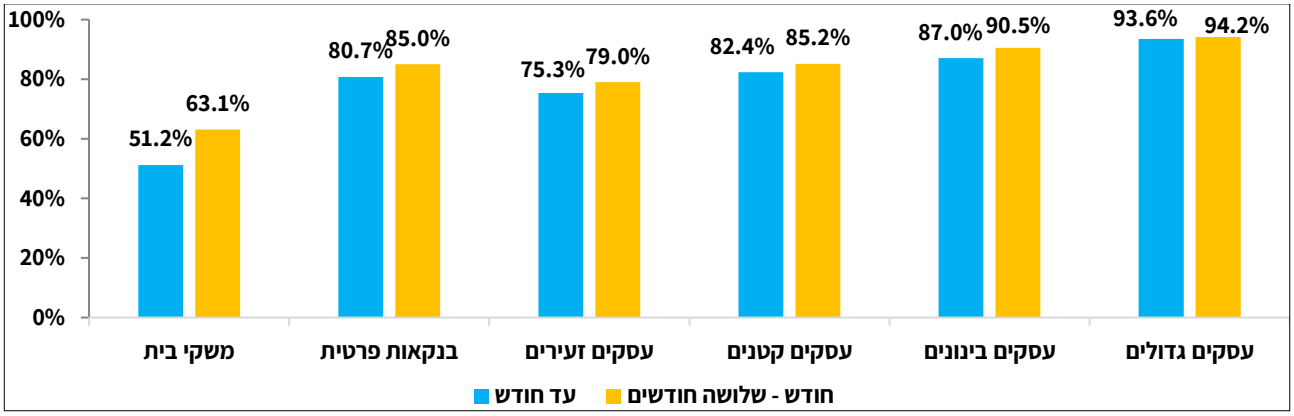

בתרשים אפשר לראות כי גם אם משווים את הריבית על הפיקדונות בין מגזר משקי הבית לשאר המגזרים במשך אותה תקופה, **שיעור התמסורת במגזר העסקי, ובפרט אצל עסקים גדולים, גבוה במידה ניכרת**. נוסף על כך, במגזר משקי הבית הפער בשיעור התמסורת לפי תקופת הפיקדון הוא גבוה בהשוואה למגזרים העסקיים, והדבר מלמד כי במשקי הבית הפקדת כספים לזמן ארוך יותר אכן מניבה ריבית גבוהה יותר באופן ניכר, אך בשיעורים נמוכים משיעורי הריבית הניתנים למגזר העסקי ולמגזר הבנקאות הפרטית (משקי בית עם תיק נכסים בבנק של יותר מ-3 מיליון ש"ח). נראה כי הגורמים לפער בשיעור התמסורת הם כדלהלן: כוח השוק שיש לבנקים במגזר משקי הבית – לעסקים יש חלופות נגישות יותר לפיקדונות כספיים, והתחרות גורמת לשיעור תמסורת גבוה יותר; יתרון לגודל של לקוחות עסקיים ועלויות תפעול גבוהות יותר במגזר משקי הבית (מאות סניפים ברחבי הארץ) בהשוואה ללקוחות עסקיים גדולים.

מנתוני הפיקוח על הבנקים על שיעור התמסורת של פיקדונות משקי בית, לפי משך זמן הפיקדון עולה כי שיעורי התמסורת לפיקדונות לטווחי זמן קצרים – יומיים, שבועיים ועד חודש – נמוכה מאוד משיעור התמסורת לטווח זמן ארוך יותר של חצי שנה עד שנה – גם בפיקדונות בריבית קבועה וגם בריבית משתנה. עם זאת, כמעט בכל טווחי הזמן

[16] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות בישראל – שנת 2023, מאי 2024, עמ' 57.

[17] שם.

חלה ירידה בשיעור התמסורת של פיקדונות בריבית משתנה בתקופה שבין דצמבר 2023 לפברואר 2025 – כלומר גם ללא שינוי בריבית בנק ישראל, שיעור הריבית על פיקדונות למשקי בית ירד בתקופה זו. בפיקדונות יומיים, שהם כ-**40%** מכלל פיקדונות משקי הבית בריבית משתנה, חלה ירידה משיעור תמסורת של **41%** לשיעור של **34%**.[18]

היבט נוסף של שיעור התמסורת שנבדק במסגרת סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2024 הוא **הפער בין שיעור התמסורת הממוצע לבין שיעור תמסורת חציוני**. כאמור לעיל, גודל הפיקדון משפיע על גובה הריבית, ולכן פיקדון גדול יותר יקבל ריבית גבוהה יותר ובהתאמה שיעור התמסורת יהיה גבוה יותר. נתון זה גורם לכך ששיעור התמסורת הממוצע יהיה גבוה יותר משיעור התמסורת החציוני. מנתוני בנק ישראל אפשר ללמוד כי **בפיקדונות בריבית קבועה** הפער בין שיעור התמסורת הממוצע לשיעור החציוני הוא בין 23% ל-68%, כלומר, חצי מהלקוחות מקבלים בין 23% ל-68% משיעור התמסורת הממוצע – פער נמוך יחסית לפיקדונות בריבית משתנה. בפיקדונות **בריבית משתנה** הטווח הוא בין 4% ל-98%, כלומר יש בנקים שבהם חצי מהלקוחות מקבלים כ-**4%** מהתמסורת הממוצעת של כלל לקוחות הבנק, כלומר **יש אי-שוויון ניכר בין הלקוחות.**[19]

לפי השוואה בין-לאומית שנערכה על ידי הפיקוח על הבנקים, נכון לפברואר 2025 שיעור התמסורת בישראל למשקי בית הוא כ-**74%** – גבוה מאותו שיעור בארה"ב ובאירופה, שם הוא 40% ו-29% בהתאמה, אך נמוך מהשיעור בבריטניה ובאוסטרליה שם הוא 77% ו-75% בהתאמה. יש לציין כי ההשוואה נערכה בין פיקדונות **בריבית קבועה**, שבהם, שיעור התמסורת היה גבוה מפיקדונות בריבית משתנה כפי שמוצג לעיל – שיעור תמסורת של **58%** נכון לפברואר 2025.[20]

4. השפעת יתרות העו"ש על רווחי מערכת הבנקאות

בתרשים 8 להלן מוצגים רווחי מערכת הבנקאות בשנים 2010–2024.

תרשים 8: רווחי מערכת הבנקאות (במיליארדי ש"ח, 2010–2024)[21]

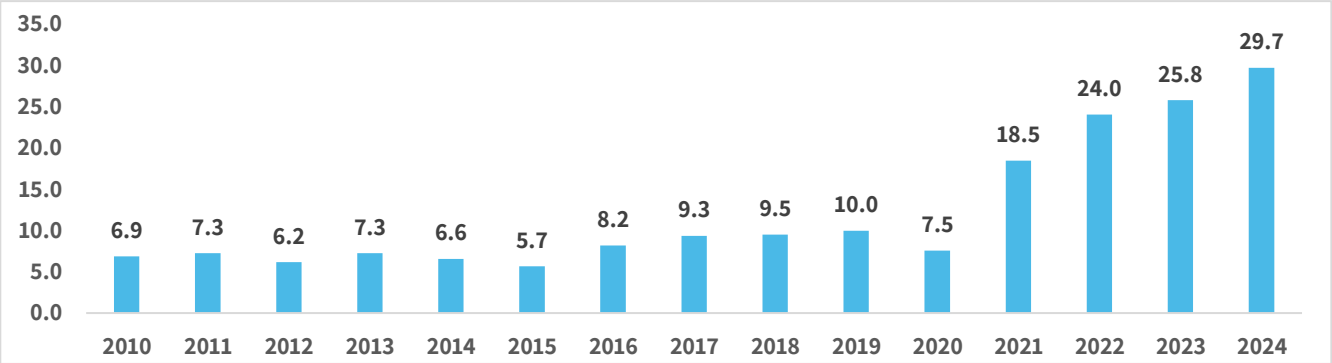

[18] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2024, מאי 2025, עמ' 71–72.

[19] שם, עמ' 73–74.

[20] שם, עמ' 69–70.

[21] בנק ישראל, מאגר סדרות – דוחות כספיים בנקים, כניסה: 5 ביוני 2025.

אפשר לחלק את רווחי מערכת הבנקאות לשלוש תקופות עיקריות:

- בשנים 2010–2019 הייתה עלייה מתמשכת בשיעור שנתי ממוצע של כ-**4.3%** ברווח הנקי.
- בשנת 2020, בתחילת משבר הקורונה, חלה ירידה של **24.4%** ברווח הנקי, והיא נבעה מהירידה בסך ההכנסות מריבית ומעלייה בהוצאות בשל הפסדי אשראי עקב משבר הקורונה, אשר השפיע על יכולת ההחזר של הלווים.[22]
- **בשנים 2021–2024 חלה עלייה ניכרת בתוצאות מערכת הבנקאות** בשיעור שנתי ממוצע של 17.2%, הרווח הנקי של מערכת הבנקאות בשנת 2024 היה **כ-29.7 מיליארד ש"ח** – **גידול של פי-שלושה ברווחים** בהשוואה לשנת 2019.

סיבה מרכזית לגידול הניכר בשנים האחרונות ברווחי מערכת הבנקאות היא קיומו של **עודף נכסים נושאי ריבית (אשראי) על פני התחייבויות נושאות ריבית (פיקדונות)**.[23] פער זה נובע בעיקרו מההיקף הגדול של יתרות זכות בחשבונות עו"ש, שכאמור, ברובן המוחלט כלל אינן נושאות ריבית. כפי שמוצג לעיל, נכון למרץ 2025, יתרות העו"ש הן כ-467 מיליארד ש"ח – **כרבע מכלל פיקדונות הציבור**.

5. הצעת החוק

בהצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – ריבית על יתרת זכות), התשפ"ג–2023 מוצע לקבוע כי תאגיד בנקאי יהיה חייב לשלם ללקוח ריבית על יתרת זכות בחשבון העו"ש. שיעור הריבית המזערית שישולם ללקוח יקבע על ידי הנגיד, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת ובאישור שר האוצר.[24]

כפי שמוצג במסמך, נכון למרץ 2025 יש סכום של כ-228 מיליארד ש"ח ביתרות העו"ש של משקי הבית, שמהם כ-**211 מיליארד ש"ח הם יתרות זכות שאינן נושאות ריבית כלל**. מכך אפשר ללמוד כי קביעת ריבית מזערית בשיעור של 1% על יתרות אלו, תחייב את מערכת הבנקאות לשלם הוצאות בסך של כ-**2.1 מיליארד ש"ח** ללקוחותיהם.

בכנס של בנק ישראל שנערך בנובמבר 2024, נגיד בנק ישראל אמר כי **יתרות העו"ש של הציבור גבוהות במיוחד**, וכי הבנקים מפיקים מכך רווחים גדולים. נוכח זאת, בנק ישראל הנחה את הבנקים להציג תוכניות במטרה להרחיב את האפשרויות העומדות בפני לקוחותיהם להעברת הכספים מיתרות העו"ש לפיקדונות נושאי ריבית.[25]

במרץ 2025 הודיע בנק ישראל על מתווה של הקלות כספיות בסכום כולל של כ-3 מיליארד ש"ח ללקוחות מערכת הבנקאות במשך כשנתיים, החל מאפריל 2025. מכ-1.5 מיליארד ש"ח שהוקצו למתווה בשנה הראשונה, כ-**600 מיליון ש"ח** (40%) הוקצו לטובת **מתן ריבית או הטבות בתחום יתרות הזכות בחשבון העו"ש** ושיפור בריבית המשולמות על פיקדונות לטווח קצר. הקלות אלו יכולות להיעשות על ידי מתן ריבית על יתרות זכות בעו"ש, על ידי העלאת שיעור הריבית המשולמת על פיקדון קיים או באמצעות הטבות כספיות אחרות. לפי בנק ישראל, מתווה זה

---

[22] בנק ישראל, סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2020, מאי 2021.

[23] להרחבה בנושא הרווחיות, ראו: נעם בוטוש, תיאור וניתוח התוצאות העסקיות של מערכת הבנקאות, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ספטמבר 2024.

[24] מאגר החקיקה הלאומי, הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – ריבית על יתרת זכות), התשפ"ג–2023.

[25] בנק ישראל, דברי נגיד בנק ישראל פרופ' אמיר ירון בכנס הפיקוח על הבנקים 2024, 27 בנובמבר 2024.

יוכל להועיל בצורה טובה יותר ללקוחות מערכת הבנקאית מאשר תהליכי מיסוי ספציפיים (לדוגמה מס רווחי יתר שהוטל על מערכת הבנקאות בשנים 2024–2025)[26] או תהליכי חקיקה המתערבים בתמחור מוצרי בנקאות וניהול כספי העו"ש.[27]

נציין כי בחודשים האחרונים הוכנסו שני תיקונים **לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א–1981**, שמטרתם לעודד תחרות בנושא הפיקדונות ולהגביר את המידע אצל הלקוחות בקשר לכספים שלהם בחשבונות העו"ש. תיקון שאושר ב-14 במאי 2025 נעשה כדי לאפשר ניוד פיקדונות של לקוחות ללא צורך בהעברת חשבון הבנק. בתיקון נוסף לחוק, שאושר ב-21 במאי 2025, נקבע כי לקוח שיש לו יתרת זכות בעו"ש ובה יותר מ-15,000 ש"ח יקבל הודעה מטעם הבנק שלו בדבר יתרת זכות גבוהה בחשבון העו"ש, ותישלח אליו הפניה למידע על חלופות השקעה המתאימה לכספים אלו.[28]

לאחרונה הוקם באתר בנק ישראל דף ייעודי המרכז מידע על האפשרויות השונות העומדות בפני הלקוחות כחלופה לניהול כספים בחשבון העו"ש. בדף זה מוצגים נתונים על פיקדונות בנקאיים, קרן כספית ומלווה קצר-מועד (מק"מ) וכן הסברים על מוצרי ההשקעה השונים.[29]

הפיקדונות הם מקורות ההון העיקריים של המערכת הבנקאית, ואחת הסיבות לכך ששיעור התמסורת על ריבית הפיקדונות נותר נמוך במגזר משקי הבית היא רמת תחרותיות נמוכה במערכת הבנקאות וחסמים בכניסה של מתחרים חדשים בשוק זה. הענקת אפשרות לגופים חוץ-בנקאיים להציע שירותי פיקדונות לציבור – תוך תיאום בין המפקחים הפיננסיים השונים – **עשוי להגדיל את התחרות** הן בשוק הפיקדונות והן בשוק האשראי, תוך הגדלת הביזור בשווקים הפיננסיים והפחתת סיכוני האשראי. באוקטובר 2024 פורסם דוח הביניים של הצוות לבחינת מתווים למתן רישיון בנק לגופים חוץ-בנקאיים ובו פורטו התיקונים הנדרשים (חקיקה, רגולציה ומדיניות פיקוח) כדי לאפשר מתן רישיון בנקאי לגופים חוץ-בנקאיים.[30]

[26] להרחבה ראו: מאיר אזנקוט, העלאת שיעור המע"מ על רווחי הבנקים, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פברואר 2024.

[27] בנק ישראל, גיבוש וכניסה לתוקף של מתווה הקלות כספיות בסך של 3 מיליארדי ש"ח ללקוחות המערכת הבנקאית, 30 במרץ 2025.

[28] מאגר החקיקה הלאומי, חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א–1981. הרחבה על הצעת החוק בנושא מידע על יתרות עו"ש, ראו: נעם בוטוש, סקירה של פיקדונות הציבור ויתרות עו"ש, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דצמבר 2024.

[29] בנק ישראל, אל תיתנו לכסף שלכם לישון בעו"ש, כניסה: 8 ביוני 2025.

[30] בנק ישראל, מתווה למתן רישיון בנק לגופים חוץ-בנקאיים, כניסה: 12 במרץ 2025.